МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни «ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

рівень вищої освіти ____ _____перший (бакалаврський)____
галузь знань _____ 24 Сфера обслуговування_____
(шифр і назва)
спеціальність _____ 242 Туризм_____
(шифр і назва)
освітня програма _____ Міжнародний туристичний бізнес___
(шифр і назва)
спеціалізація_____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____обов'язкова_____
(обов'язкова/ за вибором)
факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: канд. іст. наук, доцент Н. В. Аксьонова

1. Навчальний контент:
1.1 Лекційні матеріали

Лекція 1. Поняття екскурсії, історія екскурсійної справи, етапи становлення екскурсійної справи в Україні

Визначення терміна «Екскурсія». Зародження екскурсійної діяльності в античному світі. Розвиток екскурсійної справи у середньовіччі. Значення артефактів. Епоха Відродження та екскурсійна діяльність. Перші екскурсії в Україні. Період становлення екскурсій сер. – кін. XIX ст. Перша екскурсія в Одесі. Ялтинське товариство екскурсій. Кримський гірський клуб та його екскурсії. Організація екскурсій Іваном Франком. Організація екскурсій туристично-краєзнавчими та спортивними товариствами Чорногора, "Пласт", "Сокіл", "Січ". «Золоте десятиріччя» розвитку екскурсознавства і краєзнавства. Екскурсійна справа в умовах тоталітарної держави. Екскурсійна діяльність в незалежній Україні.

Література

1. Абрамов В. В. Історія туризму : підручник / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. – Харків : Форт, 2010. – 286 с
2. Дворниченко В. В. Развитие туризма в СССР (1917-1983). – М., 1985
3. Долженко Г. П. История туризма в дореволюционной России и СССР. Ростов н/Д: Изд. Рост. ун-та, 1988.
4. Історія екскурсійної діяльності в Україні : [навч. посіб.] / В. К. Федоренко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексієнко. – Київ. : Кондор, 2004. – 164 с.
5. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги – XXI, 2003. – 300с.
6. Лиман С. І. Історія туризму / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко, І. С. Посохов. – Суми: Університетська книга, 2018. – 372 с.
7. Логинов Л. М., Рухлов Ю. В. История развития туристско-экскурсионного дела. – М., 1989.
8. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навчальний посібник / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. – К. : Кондор, 2004. – 166 с.

Лекція 2. Мета та завдання екскурсії

Екскурсія як туристична послуга. Місце екскурсовода в екскурсії. Відмінність гіда від екскурсовода. Визначення терміну «гідизм». Мета і завдання екскурсії, її цілісність. Взаємозв'язок мети, теми і назви екскурсії. Принципи проведення екскурсії та її адресність. Сім основоположних ознак екскурсії. Оцінка екскурсії. Вплив екскурсовода на екскурсантів. Сутність екскурсійного методу пізнання навколишнього світу. 10 заповідей екскурсійної справи.

Література

1. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
2. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.

3. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. – 144 с.

Лекція 3. Класифікація екскурсій.

Потреба в класифікації екскурсій. Параметри класифікації екскурсій. Оглядові екскурсії та їхні особливості. Види тематичних екскурсій. . Особливості виробничих екскурсій. Літературні екскурсії та їхні види. Класифікація за способом пересування, складом і чисельністю групи. Екскурсії екстремальні та за покинутими місцинами. Екскурсії казкові та за місцями зйомок фільмів. Екскурсії злочинними та містичними місцями. Екскурсії за місцем проведення: міські, заміські, музейні. За способом пересування: пішохідні, та з використанням різних видів транспорту. За формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.

Література

1. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
2. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.
3. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. – 144 с.

Лекція 4. Етапи створення екскурсій

Напрями підготовки екскурсії. Значення етапів підготовки екскурсії. Поняття творча група підготовки екскурсії. Складання бібліографії та пошук інформації. Принципи підбору об’єктів показу екскурсії. Використання електронних ресурсів для вибору об’єктів показу. Класифікація екскурсійних об’єктів. Контекст показу об’єктів – зміст та мета. Значення підтем підготовки екскурсії. Картка об’єкту показу та її значення. Схема екскурсії. Планування маршруту екскурсії. Контрольний текст екскурсії та достовірність даних. Наповнення «портфелю екскурсовода». Хронометраж екскурсії та пробна екскурсія. Прийом-здача екскурсії на маршруті.

Література

1. Боева А. Ф. Творческий процес создания новых экскурсий: поиски и находки / А. Ф. Боева // Пилигримы Крыма – 99. – Симферополь: Крымский архив, 2005. – Т. 2 – 212 с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
3. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.
4. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. - Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. - 144 с.
5. Матюхина Ю. А. Экскурсионная деятельность / Ю.А. Матюхина, Е.Ю. Мигунова. – М.: Альфа-М, Инфра-М, 2012. – 224 с.

6. Поколодна М. М. Визначення екскурсійного потенціалу міста та шляхів активізації його використання / М. М. Поколодна, В. С. Гришанова // Комунальне господарство міст. – 2012. – № 102. – С. 475-479.
7. Про занесення пам'яток історії монументального мистецтва та археології національного значення до державного реєстру нерухомих пам'яток України. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року № 1761.
8. Свирченко В. В. Среда крупного города в качестве контекста для проведения эколого-просветительских экскурсий / В. В. Свирченко // Туризм и культурное наследие. Межвузовский сборник научных трудов. - http://tourlib.net/statti_tourism/svirchenko.htm

Лекція 5. Техніка проведення екскурсії

Знайомство з водієм. Обговорення маршруту екскурсії з водієм. Знайомство з групою, презентація водія та маршруту. Організація хронометражу під час екскурсії, поняття «втрачений час». Поняття «шляхова інформація». Пересування екскурсантів під час екскурсії, підготовка до виходу та повернення в автобус. Паркування транспорту. Ракурс огляду пам'яток. Розташування групи біля об'єкту показу. Наочне використання «портфелю екскурсовода». Конструктивні переходи в екскурсії. Відстань між групами в екскурсії. Необхідність «перерв» в екскурсії. Порядок складання технологічної карти екскурсії.

Література:

1. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
2. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.
3. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. - Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. - 144 с.
4. Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Поколодна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
5. Чагайда І. М. Екскурсознавство. Навчальний посібник / І. М. Чагайда, С. В. Грибакова. – Київ: Кондор, 2004. – 204 с.

Лекція 6. Культурний ландшафт і архітектурні стилі

Антропологія простору і відчуття місця. Поняття «ментальна мапа». Духовне наповнення культурного простору. Історичні періоди в містобудуванні. Особливості античної архітектури. Архітектурні новації Візантійської імперії. Романський і готичний стилі в середньовіччі. Ренесанс і його особливості. Класицизм і ампір в архітектурі України. Явище еклектизму в історії архітектури. Модерн та його різновидності. Конструктивізм і модернізм в архітектурі. Постмодерністські архітектурні напрями.

Література:

1. Аалтонен Г. Історія архітектури. - К.: Фактор, 2012. - 256 с.
2. Антропологія простору. Т. 1. Культурний ландшафт Києва та околиць / За науковою редакцією Марини Гримич. - Київ: Видавництво Дуліби, 2017. – 316 с.

3. Белокуров А. А. Традиционный культурный ландшафт: структура, факторы формированияи развития. – Барнаул, 2007. – 150 с
4. Грубе Г.Р., Кучмар А. Путеводитель по архитектурным формам: Справочник. М., 1990
5. Гунтов А.Э. Мир архитектуры: Язык архитектуры. – М.: Молодая гвардия, 1985. - 351с.
6. Иконников А. В. Зарубежная архитектура: от «новой архитектуры» до постмодернизма. – М.: Стройиздат, 1982. – 255 с.
7. Культурний ландшафт: теорія і практика. – Вінниця, 2010
8. Лаппо, Г. М. Города России. Взгляд географа / Лаппо Г. М. – М. : Новый хронограф, 2012. – 504 с.
9. Рябушин А.В., Шукурова А.Н. Творческие противоречия в новейшей архитектуре Запада. – М.: Стройиздат, 1985. – 272 с.
10. Саваренская Т. Ф. Западноевропейское градостроительство XVII-XIX веков. Эстетические и теоретические предпосылки. – М.: Стройиздат, 1987. – 192 с.
11. Станькова Я., Пехар И. Тысячелетние развитие архитектуры / под ред В. Л. Глазычева. – М.: Стройиздат, 1984. -293 с.
12. Стародубцева Л. Архітектура постмодернізму: історія, теорія, практика. – К.: Спалах , 1998. – 208 с.
13. Тимофієнко В.І. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття. – К.: вид – во Інституту проблем сучасного мистецтва, Головкиївархітектура, 2002. – 472 с.
14. Шукурова А.Н. Архитектура Запада и мир искусства XX века. – М.: Стройиздат, 1990. – 317 с
15. Шумицький М. Український архітектурний стиль. - К., 1914.

Лекція 7. Принципи проведення екскурсій

Поняття «екскурсійна аудиторія». Особливості екскурсійного погляду на дійсність. Принцип локалізації об’єктів показу. Ознайомлення екскурсантів з об’єктами показу: схема послідовності дій. Показ меморіальної дошки. Технологічні інструменти в екскурсії. Співвіднесення розповіді і показу в екскурсії. Технологічні основи проведення екскурсії. Моторність і локальність в екскурсії. Подолання перепон в екскурсії. Акціональність в екскурсії. Питання під час екскурсії.

Література:

1. Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Поколодна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
2. Савина Н. В. Экскурсоведение; Учеб. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. – Мн.: БГЭУ, 2004. – 335 с.
3. Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. – СПб.: Герда, 2006. – 208 с.
4. Чагайда І. М. Екскурсознавство. Навчальний посібник / І. М. Чагайда, С. В. Грибакова. – Київ: Кондор, 2004. – 204 с.

Лекція 8. Методичні прийоми і жести екскурсовода

Екскурсовод як співрозмовник в екскурсії. Прийом попереднього огляду. Прийом панорамного показу. Прийом пояснення. Прийом коментування. Прийом зорової реконструкції. Прийом зорового монтажу. Прийом локалізації подій. Прийом абстрагування. Прийом зорового порівняння. Прийом переключення уяви. Рух екскурсантів як прийом.

Прийом завдань. Прийом цитування. Прийом літературного монтажу. Прийом діалогізації. Прийом посилання на очевидців. Жест як показ. Жести екскурсовода: вказівні, просторові, ілюстративні, конструктивні.

Література:

1. Савина Н. В. Экскурсоведение; Учеб. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. – Мн.: БГЭУ, 2004. – 335 с.
2. Скобельцына А. С. Технология и организация экскурсионных услуг: Учебник / А. С. Скобельцина, А. П. Шарухин. – М. : «Академия», 2010
3. Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. – СПб.: Герда, 2006. – 208 с.

Лекція 9. Техніка безпеки та правила поведінки при проведенні екскурсій

Забезпечення безпеки екскурсантів. Набір для надання екстреної допомоги. Місце екскурсовода в автобусі, безпека екскурсовода. Умови проведення екскурсії. Вимоги до інструктажу під час екскурсій. Спеціальний одяг під час екскурсій. Вимоги безпеки під час проведення екскурсії на виробництві. Цільовий інструктаж в екскурсії. Умови розташування групи перед об’єктами та її пересування. Вимоги з техніки безпеки в екскурсії для дітей. Правила ознайомлення з водоймищем. Нещасні випадки під час екскурсії.

Література:

1. Закон України «Про дорожній рух»
2. Лисенко С. Г. Про організацію безпечної роботи з групою під час екскурсії / С. Г. Лисенко, А. С. Писаренко // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Луганськ, 2010. – № 15. – С. 180-187. – URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_15/30.pdf.
3. Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Поколодна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
4. Правила надання послуг пасажирського, автомобільного транспорту. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1997 р. № 176.
5. Савина Н. В. Экскурсоведение; Учеб. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. – Мн.: БГЭУ, 2004. – 335 с.
6. Скобельцына А. С. Технология и организация экскурсионных услуг: Учебник / А. С. Скобельцина, А. П. Шарухин. – М. : «Академия», 2010.
7. Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. – СПб.: Герда, 2006. – 208 с.

Лекція 10. Правові засади організації екскурсійної справи

Стандартизація галузі туризму. Законодавство України щодо організації екскурсійної діяльності. Принципи децентралізації екскурсійної діяльності в Україні. Ліцензування екскурсоводів за кордоном. Нагрудний знак «бедж» екскурсовода. Дозвіл на здійснення туристичного супроводу. Юридичні вимоги до професії «екскурсовод». Права і обов’язки екскурсовода. Повноваження екскурсовода. З’ясування причин виникнення конфлікту. Правила поведінки особи в конфліктній ситуації.

Література:

1. Багрєєва Я. І. Державні стандарти у сфері туристсько-екскурсійного обслуговування / Я. І. Багреєва // Матеріали X Всеукраїнської студентської наукової конференції «Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях студентської молоді ″Родзинка-2008″». м. Черкаси, 24-26 квітня 2008 р. - Черкаси: Видавництво ЧНУ, 2008. - С. 9.
2. Бухаріна Л. М. Нормативно-правове регулювання діяльності у сфері туризму / Л. М. Бухаріна // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2008. – № 4. – С. 58-63.
3. ДСТУ 28681.1-95 «Проектування туристських послуг»
4. ДСТУ 28681. 0-95. «Стандартизація у сфері туристичного екскурсійного обслуговування»
5. ДСТУ 28681.3-95 «Вимоги з забезпечення безпеки туристів і екскурсантів»
6. Закон України “Про охорону праці”.
7. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. № 324/95-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tropa.dp.ua/extreme
8. Про внесення змін до Правил проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України. Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.03.2006 N 237. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 1 червня 2006 р. за N 660/12534.
9. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР
10. Савина Н. В. Экскурсоведение: учеб. пособие / Н. В. Савина, З. М. Горбылева. – Минск: БГЭУ, 2004. – 335 с.
11. Скобельцына А. С. Технология и организация экскурсионных услуг: Учебник / А. С. Скобельцина, А. П. Шарухин. – М. : «Академия», 2010
12. Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. – СПб.: Герда, 2006. – 208 с.

Лекція 11. Культура мови і міміка екскурсовода

Умови сприйняття екскурсії через дикцію екскурсовода. Уміння говорити як основа професії екскурсовода. Засмічення мови. Логічній наголос у виступі. Стиль мови екскурсовода. Форми ораторського мистецтва. «Безперервна мова» екскурсовода. Манери екскурсовода. Дотепність екскурсовода. Культура жестів і міміки екскурсовода.

Література:

1. Александров Д. Риторика: Учебное пособие / Д. Александров. – Москва: Флинта; Наука, 2002. – 622 с.
2. Буяльский Б. А. Искусство выразительного чтения: Книга для учителя. – Москва: Просвещение, 1986
3. Вандишев В. Риторика: Екскурс в історію вчень і понять: Навчальний посібник/ В. Вандишев,. – Київ: Кондор, 2003 , 2006. – 262 с.
4. Гурвич С. Основи риторики: [Навчальний посібник] / С. Гурвич, В. Погорілко, М. Герман,. – К.: Вища школа, 1978. – 171 с.
5. Зарецкая Е. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации / Е. Зарецкая. – Москва: Дело, 1998. – 475 с.
6. Ковельман А. Риторика в тени пирамид: Массовое сознание римского Египта / А. Б. Ковельман,; АН СССР, Ин-т востоковедения. – М.: Наука, 1988. – 190 с.

7. Колотілова Н. Риторика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. Колотілова; Мін-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 229 с.
8. Кохтев Н. Риторика: Учеб. пособие для учащихся 8-11-х кл. учеб. заведений с углубл. изуч. гума-нит. предметов, а также для лицеев и гимназий / Н. Кохтев,. – М.: Просвещение, 1994. – 206 с.

Лекція 12 Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Суть, основа, принципи диференційованого підходу. Диференційований підхід до організації, змісту й методики підготовки та проведення екскурсій залежно від груп екскурсантів. Формування різних груп екскурсантів. Особливості підготовки та проведення екскурсій для різних груп: учасників звичайної екскурсії, навчальних екскурсій, екскурсій для сільського населення, екскурсій для туристів, екскурсій для молоді тощо.

Література:

1. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.
2. Маврина Н. С. Процесс формирования экскурсионной услуги / Н. С. Маврина // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 161. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/ soc_gum/knp/161/knp161_123-126.pdf.
3. Савина Н. В. Экскурсоведение; Учеб. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. – Мн.: БГЭУ, 2004. – 335 с.
4. Скобельцына А. С. Технология и организация экскурсионных услуг: Учебник / А. С. Скобельцина, А. П. Шарухин. – М. : Академия, 2010
5. Хуусконен Н. М., Глушанок Т. М. Практика экскурсионной деятельности. – СПб.: Герда, 2006. – 208 с.

Лекція 13 Екскурсовод як професія

Вимоги до професійних навичок екскурсовода. Особисті якості і таланти. Ризики та обмеження в роботі екскурсовода. Анімаційна складова в професії екскурсовода. Інформаційний голод у екскурсовода. Вивчення новаторського досвіду. Професійні організації екскурсоводів. Попит на екскурсійне обслуговування. Екскурсовод як приватний підприємець. Робота екскурсійних бюро. Діяльність Всеукраїнської асоціації гідів. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода. Написання резюме екскурсовода.

Література:

1. Боева А. Ф. Творческий процес создания новых экскурсий: поиски и находки / А. Ф. Боева // Пилигримы Крыма – 99. – Симферополь: Крымский архив, 2005. – Т. 2 – 212 с.
2. Маврина Н. С. Процесс формирования экскурсионной услуги / Н. С. Маврина // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 161. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/ soc_gum/knp/161/knp161_123-126.pdf.
3. Матюхина Ю. А. Экскурсионная деятельность / Ю. А. Матюхина, Е. Ю. Мигунова. – Москва: Альфа-М, Инфра-М, 2012. – 224 с.
4. Сабитова Н. И. Экскурсовод – профессия: метод. советы начинающему экскурсоводу / Н. И. Сабитова. – Тюмень: ТГИИК, 2002. – 31 с.
5. Туристична політика зарубіжних країн : підручник / кол. авт.; за ред. А. Ю. Парфіненка. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015

Лекція 14. Виховний потенціал екскурсії

Освіта – головна мета екскурсії. Налагодження контактів з екскурсантами. Педагогічна майстерність екскурсоводів. Диференційний підхід до екскурсантів. Організаторський компонент в екскурсії. Дбайливе ставлення до екскурсантів. Прихований діалог з екскурсантами. Патріотичне виховання в екскурсії. Особливості проведення екскурсій з іноземцями. Гарний настрій як основа екскурсії. Значення фотографування та загадування бажань під час екскурсії.

Література:

1. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.
2. Иванов А. Е. Элементы педагогики в экскурсионной работе: методические рекомендации / А. Е. Иванов, Б. И. Хозиев, А. А. Малышев. – М. : ЦРИБ "Турист", 1976. – 62 с.
3. Омельченко Б. Ф. Экскурсионное общение: познание, воспитание, отдых… / Б. Ф. Омельченко. – М.: Наука, 1991. – 120 с.
4. Сенин В. С. Введение в туризм: Учебник для гимназий, лицеев, колледжей и высших учебных заведений. М., 1993.
5. Слободенюк Е. В. Вплив подорожі та туризму на культурний розвиток людини // Мультиверсум: Філософський альманах: Зб. наук. праць / Відп. ред. В. В. Лях. – Вип. 26. – К.: Український Центр духовної культури, 2001. – С. 186-193.
6. Смирнова А. Г. Феномен школьной экскурсии в отечественной историографии первой трети XX в. // Культурное и природное наследие и его освоение в учебно-воспитательной работе. Сб. науч.-метод. статей. Вып. 1 Экскурсионное краеведение. М.: МИОО, 2006. С. 42-69.
7. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму : монографія / кер. проекту: В. С. Пазенок, В. К. Федорченко ; [авт.: В. К. Федорченко та ін.]. – Київ : Академія, 2013. – 368 с.
8. Холловей Дж. К., Тейлор Н. Туристический бизнес. Пер. с 7-го англ. изд. Киев: Знання, 2007.

Лекція 15. Ринок екскурсійних послуг

Поняття «якість екскурсії». Основні критерії оцінки екскурсії. Обов’язки менеджера, що організовує екскурсію. Картка прослуховування екскурсії. Методичні розробки екскурсій. Діяльність туристичних фірм і екскурсійних бюро з розробки і впровадження екскурсій. Найкращі екскурсійні бюро України.

Література:

1. Абрамов В. В. Проблеми удосконалення системи підготовки і менеджменту персоналу екскурсійної сфери туристської галузі України / В. В. Абрамов, М. М. Поколодна // Коммунальное хозяйство городов. Научный сборник. - 2006. - №75. - С. 203-211.
2. Альтгайм Л. Б. Основне значення та принципи організації екскурсійних послуг / Л. Б. Альтгайм // Вісник Хмельницького національного університету. Сер.: економічні науки. – 2014. – № 6 (1). – С. 215–219.
3. Арсененко І. А. Екскурсійна діяльність як основа функціонування ринку екскурсійних послуг / І. А. Арсененко, В. М. Іванова // Науковий часопис Scientific journal НПУ імені

М. П. Драгоманова National Pedagogical Dragomanov University серія 4. Географія і сучасність. – 2015. – Вип. 19(33). – С. 191–195.
4. ДСТ 28681. 0-95. Стандартизація у сфері туристичного екскурсійного обслуговування. Основні положення.
5. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник / О. О. Любіцева. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : Альтерпрес, 2008. – 300 с.
6. Маврина Н. С. Процесс формирования экскурсионной услуги / Н. С. Маврина // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 161. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/ soc_gum/knp/161/knp161_123-126.pdf.
7. Мальська М. П. Планування туристичної діяльності: підручник / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун; Міністерство Освіти і науки України. – Київ: Знання, 2010. – 310 с.
8. Менеджмент туризма: Туризм как объект управления: Учебник. Под. ред. Квартальнова В. А. – Москва: Финансы и статистика, 2002. – 302с.

Лекція 16. Рекламування в екскурсійній діяльності

Інноваційні форми просування екскурсійного продукту. Етапи просування екскурсій. Особисті сайти екскурсоводів. Рекламні буклети і афіші в рекламі екскурсійного продукту. Просування екскурсій через Інформаційно-туристичні центри. Сайти які просувають послуги екскурсоводів. Розробка аудіоекскурсії як просування екскурсоводом своїх послуг. Робота з рекламою в екскурсійних бюро.

Література

1. Екскурсійна діяльність в питаннях і відповідях - 2 // Новости турбизнеса. – 2006. – №15 (65). – С. 4-5
2. Екскурсійна діяльність в питаннях і відповідях // Новости турбизнеса. – 2006. – №14 (64). – С. 10-11.
3. Закон України «Про підприємництво»
4. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. № 324/95-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tropa.dp.ua/extreme/.
5. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник / О. О. Любіцева. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : Альтерпрес, 2008. – 300 с.
6. Мальська М. П. Планування туристичної діяльності: підручник / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун; Міністерство Освіти і науки України. – Київ : Знання, 2010. – 310 с.
7. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII.
8. Про рекламу. Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР.
9. Чернышева А. М., Якубова Т. Н. Брендинг. – Москва : Юрайт, 2014. – 504 с

Рекомендована література до курсу

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – 2-ге, перероб. і доп. – Київ: Альтерпрес РА, 2012. – 444 с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.
3. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. - Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. - 144 с.
4. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник / О. О. Любіцева. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : Альтерпрес, 2008. – 300 с.

5. Мальська М. П. Планування туристичної діяльності: підручник / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун; Міністерство Освіти і науки України. – Київ: Знання, 2010. – 310 с.
6. Організація туризму : навч. посіб. / В. Ф. Кифяк. – Чернівці, 2011.
7. Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Поколодна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
8. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму : монографія / кер. проекту: В. С. Пазенок, В. К. Федорченко ; [авт.: В. К. Федорченко та ін.]. – Київ : Академія, 2013. – 368 с.
9. Абрамов В. В. Історія туризму : підручник / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. – Харків : Форт, 2010. – 286 с
10. Зінченко В. А. Екскурсологія як туризмологічна наука / В. А. Зінченко // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. – 2010. – Випуск 8. – С. 211-223 [Електронний ресурс]. – URL: www. tourlib.net
11. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посіб. : для студ. ВНЗ / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко ; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т туризму, економіки і права. – Київ : Кондор, 2010. – 164 с.
12. Кононыхин С.В., Ляхова Л.С. Методические подходы к изучению и прогнозированию спроса на экскурсионные услуги / Кононыхин С.В., Ляхова Л.С. // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому. - 2009. - № 13. - С. 200-207. - http://tourlib.net/statti_tourism/kononyhin.htm
13. Костюкова О. Основні напрями становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках XX ст. // Краєзнавство. – 2008. - №1-4. – С. 15-21
14. Кузьменко А., Горягин В., Курбацкий Е. Состояние и перспективы развития массива экскурсий по Донетчине в преддверии чемпионатов «Евро-2009» и «Евро-2012» / Кузьменко А.В., Горягин В.Ф., Курбацкий Е.В. // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому. - 2009. - № 13. - С. 346-350. - http://tourlib.net/statti_tourism/kuzmenko4.htm
15. Курило Л.В. Основы экскурсионной деятельности : учеб. пособие/ Л. В. Курило, Е. В. Смирнова; Рос. междунар. акад. туризма. - Москва: Советский спорт, 2012. - 206 с.
16. Маврина Н.С. Процесс формирования экскурсионной услуги / Маврина Н.С. // Культура народов Причерноморья. - 2009. - № 161. - С. 123-126. - http://tourlib.net/statti_tourism/mavrina.htm
17. Макканелл Д. Турист. Новая теория праздного класса. — М.: Ад Маргинем Пресс, 2016.
18. Матюхина Ю.А. Экскурсионная деятельность : учеб. пособие/ Ю. А. Матюхина, Е. Ю. Мигунова. - Москва: Альфа-М: ИНФРА-М, 2011. – 223 с.
19. Попович С. Как создать экскурсионный продукт / С. Попович // Укр. туризм. – 2011. – № 2. – С. 80-83.
20. Романенко О. В. Організація екскурсійних послуг / О.В.Романенко // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 176. – С. 159-161 [Електронний ресурс]. – URL: www. tourlib.net
21. Савина И. В. Экскурсоведение / И. В. Савина, З. М. Горбылева. – Минск: БТЭУ, 2004. – 335 с.
22. Савина Н. В. Комплексность экскурсионного обслуживания как фактор действенного развития въездного туризма / Н. В. Савина // Вестн. Белорусского гос. экон. ун-та. – 2009. – ₹ 2. – С. 54-59
23. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. – Київ: Кондор, 2004. – 164 с.
24. Хуусконен Н. М. Практика экскурсионной деятельности / Н. М. Хуусконен, Т. М. Глушанок. – Санкт-Петербург: Издат. Дом Герда, 2007. – 208 с.

25. Чагайда І. М. Екскурсознавство: Навчальний посібник / І. М. Чагайда, С. В. Грибанова – Київ : ІТФПУ, 2004 – 240 с.
26. Экскурсионная деятельность в индустрии гостеприимства : учеб. пособие/ И. С. Барчуков [и др.]. - Москва: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2012.

1.2. Дистанційний курс:

Дистанційний курс «Організація екскурсійної діяльності», режим доступу: https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=2104.

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи

Методичні поради щодо підготовки презентації
з семінарських занять з курсу «Організація екскурсійної діяльності»

Мультимедійна презентація — набір слайдів і спецефектів, текстових пояснень, що зберігаються в одному файлі. Для її створення користуйтесь виключно PowerPoint OpenOffice 2003 або 2007/2010 та дотримуйтесь інструкцій щодо роботи з цими програмами для користувачів «Як створити презентацію (довідкові матеріали)». – Режим доступу: http://www.slideshare.net/makeeva_o/power-point-2003-15230760?related=3, а також можете переглянути навчальні фільм «Як працювати в Power Point». – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=MP4RLUgsHdI, «Як додати звук в PowerPoint». – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=yi_Zg7HKi6U. Програма Power Point Open Office є частиною базового курсу користувача комп'ютеру шкільної програми і тому найкраще підходить студентам вищих навчальних закладів для вдосконалення навичок з підготовки презентацій під час навчання і оволодіння відповідним фахом.

Презентації студенти готують за одним із запитань (можуть варіюватися і поєднуватися у різних студентів однієї групи), що наведені в темах до семінарських занять (подані далі). Презентація має мати 7-12 слайдів, на яких розкривається головна проблематика питання з метою презентації на загал характеристики проблеми та висновків. По можливості презентація має супроводжуватися ілюстративним матеріалом: фото культурних об'єктів, репродукції картин та ікон, портрети видатних діячів, історичні фото тощо. Потрібно строго слідкувати, щоб подані ілюстрації відображали відповідну епоху чи подію. Також доречно посилатися в презентаціях на аудіо-та відео документи, подаючи презентацію разом з файлами, з яких були подані відповідні матеріали.

Перед тим, як почати робити презентацію, ви повинні володіти всіма необхідними матеріалами. Зберіть якомога більше інформації, яка є за проблематикою питання. Накидайте тези, скопіюйте фотографії, аудіо-та відео в одну теку. Переконайтеся, що всі дані підкріплені джерелами, посиланнями на наукову літературу.

Структура презентації: титульний слайд; вступний слайд, де обґрунтовується мета і характеризуються матеріали за темою; основна слайдова частина; висновок; Дякую за увагу!

Поради з технічного оформлення презентації

Дотримуйтесь єдиного стилю оформлення. Шрифти: для заголовків - не менше 36, для інформації - не менше 24. Текстові блоки мають подаватися одним шрифтом для усієї презентації. Наприклад, писати заголовки шрифтом Arial, а основний текст подавати шрифтом Times New Roman не можна. Заголовки повинні привертати увагу аудиторії. Використовуйте короткі слова і пропозиції. Найбільш важлива інформація повинна розташовуватися в центрі екрану. Ключові поняття доцільніше відображати по одному на кожному окремому слайді. Не варто зловживати різними анімаційними ефектами. Анімація має бути тільки там, де доречна, краще уникати великої кількості анімаційних ефектів. Фон повинен бути єдиним для всієї презентації, текст на даному тлі повинен легко читатися навіть з великої відстані.

Список використаних друкованих і електронних джерел подається в передостанньому файлі. На останньому файлі ви маєте подякувати аудиторії за увагу. Презентація має бути збережена у форматі PowerPoint Open Office 2003 2007/2010. Презентація має бути подана в окремішній теці разом з відео та аудіо файлами, які були вставленими як посилання у презентацію. Назва файлу має відображати прізвище автора, групу та повну назву. Наприклад, *Черніков Р._УТ-21_екскурс маршрут.* Презентації які містять плагіат (копіювання з презентацій інших осіб або рефератів) **перевірятися не будуть**.

Практичне заняття 1. Історичний розвиток екскурсійного обслуговування в Україні

1. Розвиток екскурсійної справи: європейський та вітчизняний досвід.
2. Перші організації, що займалися туризмом на території України.
3. Створення централізованої системи управління туризмом та основні напрями екскурсійного обслуговування в УРСР.
4. Екскурсійна справа за часів незалежності України.
5. Найкращі екскурсії в сучасній Україні.

Література:

Александрова А. Ю. Международный туризм: Учебное пособие для вузов. М.: Аспект-пресс, 2001.

Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464с.

Герд В. А. Экскурсионное дело. – М.; Л.: Госиздат, 1928.

Голубнича С. М. Аналіз стану екскурсійної діяльності на теренах Донецької області / С. М. Голубнича, О. О. Цепурдей // Вісн. ДІТБ. – 2010. – № 14. – С. 185-189. – URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/V_Ditb/2010_14/185.pdf.

Грибанова С. Матеріали періодичних видань як джерело вивчення історії розвитку екскурсійної справи в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. / С. Грибанова // Краєзнавство. – 2012. – № 2. – С. 103-111.

Гурвич Л. М. За сырьем для станков пятилетки. – М.: ФиТ, 1931.

Гурвич Л. М. Очередные задачи туристского движения. -2-е изд. – М.: ФиТ, 1931.

Гурвич Л. М. Социалистическое строительство и пролетарский туризм. – М.; Л.: ФиТ, 1931.

Дворниченко В. В. Развитие туризма в СССР (1917-1983). – М., 1985

Долженко Г. П. История туризма в дореволюционной России и СССР. Ростов н/Д: Изд. Рост. ун-та, 1988.

Драпушко Р. Г. Законодавче забезпечення розвитку туризму // Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку / Р. Г. Драпушко. – К., 2007. – С. 66–104.

Дьякова Р. А. История экскурсионного дела в СССР : учебное пособие / Р. А. Дьякова. – М. : ЦРИБ "Турист", 1981. – 72 с.

Емельянов Б. В. Экскурсоведение. – М., 2007.

Ишекова Т. В. Экскурсионное дело: Учебное пособие. – М.: Научная книга, 2006. – 40 с.

Калита С. П. Теория и история экскурсионного дела в России: Учеб. пособие. Тула: Изд-во ТулГУ, 2004.

Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги – XXI, 2003. – 300с.

Кудинов Б.Ф. Из истории развития туризма. – М., 1986

Летние массовые экскурсии / Под ред. И. Гейнике. – М.: Пролетарий, 1926.

Логинов Л. М., Рухлов Ю. В. История развития туристско-экскурсионного дела. – М., 1989.

Пасечный П. С. Массовый туризм – средство патриотического воспитания. – М.: Знание, 1979.

Усыскин Г. С. Век российского туризма – 1885-1995: (Летопись истории) // Актуальные вопросы теории и практики туризма: Труды. – СПб., 1997.

Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навчальний посібник / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. – К. : Кондор, 2004. – 166 с.

Экскурсии и культурное наследие. Русская экскурсионная школа // Музейное дело. Вып. 26. 2001.

Экскурсии по России. Маршруты на лето 1914 года. – М., 1914

Практичне заняття 2 **Методика підготовки екскурсії**

1. Організація підготовки інноваційного екскурсійного продукту.

2. Визначення теми, мети та функцій екскурсії
3. Інформаційний пошук у процесі підготовки екскурсії.
4. Складання бібліографічної довідки майбутньої екскурсії.

Література:

Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с.
Голубничая С. Н. Основы экскусионного дела. Учебное пособие. – Донецк, 2003. – 213 с.
Емельянов Б. В. Методика подготовки и проведения экскурсий. М.: ЦРИБ «Турист», 1980.
Емельянов Б. В. Организация экскурсионной работы: методика, опыт. М.: Профиздат, 1984.
Емельянов Б. В. Экскурсоведение. – М., 2007.
Каменец А. В., Кирова М. С. Технологии организации туризма. М.: ЗАО «Мосиздатинвест», 2006
Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм: Учебник для вузов / Пер. с англ. Под ред. Р. Б. Ноздровой. М.: ЮНИТТИ, 1998.
Лобовская Р. А. Использование краеведческих материалов в экскурсиях. Методические рекомендации / Р. А. Лобовская. – М.: ЦРИБ "Турист", 1985. – 32 с
Організація екскурсійної діяльності: опорний конспект лекцій / укладач Каролоп О. О. – К.: КНТЕУ, 2002. – 45 с.
Памятники истории и культуры Украинской ССР. – К.: Наукова думка, 1987. – 736 с.
Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцями туристичного супроводу.
Про туризм: Закон України // Урядовий кур'єр. – 1995. – 15 жовтня.
Свирченко В. В. Среда крупного города в качестве контекста для проведения эколого-просветительских экскурсий / В. В. Свирченко // Туризм и культурное наследие. Межвузовский сборник научных трудов. - http://tourlib.net/statti_tourism/svirchenko.htm
Федорченко В. К. Туристський словник-довідник: Навчальний посібник / В. К. Федорченко, І. М. Мініч. – Київ : Дніпро, 2000. – 160 с.

Практичне заняття 3 Розробка схеми маршруту

1. Критерії визначення та особливості маршруту екскурсії.
2. Призначення та особливості оформлення технологічної карти екскурсії.
3. Процедура затвердження нової екскурсії
4. Сутність пробної екскурсії.

Література:

Бабанина О. В. Наглядность в экскурсии. Методические рекомендации/ О. В. Бабанина. – М.: ЦРИБ "Турист", 1976. – 24с.
Данильчук В.Ф., Алейникова Г.М., Бовсуновская А.Я., Голубничая С. Н. Методология оценки рекреационных территорий. — Донецк: ДИТБ, 2003. — 197с.
Культурное и природное наследие и его освоение в учебно-воспитательной работе: Сб. науч.-метод. статей. / Под ред. С.И. Козленко. Вып. 1. «Экскурсионное краеведение». М.: МИОО, 2006.
Курлат Ф. Л., Соколовский Ю. Е. Экскурсии по памятникам истории и культуры: Содержание и методы // Вопросы массовой научно-просветительской работы. Сб. статей. М., 1972. С. 3-146. (Тр. НИИ культуры. Т. 5).
Лабскір В. М., Любієв А. Г., Юшко О. В., Курило С.І., Копієвська Л. А. Туристичні об'єкти України. – Х.: НТУ "ХПІ", 2002. — 175 с.
Лобовская Р.А. Пешеходная экскурсия: Опыт и практика. М.:ЦПТК, 2002.
Методические рекомендации по подготовке и проведению экскурсий / Сост. М.А. Степанчикова. М.: ЦПТК, 1996 (Сер.: «Биб-ка экскурсовода»).

Организация и формы контроля за работой экскурсовода. Методические рекомендации. – М.: ЦРИБ «Турист», 1976
Поколодна М. М., Полчанінова І. Л. Рекреаційні комплекси світу (в тому числі турресурси України). Конспект лекцій з дисципліни для студентів 3 курсу денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.140101 «Готельно-ресторанна справа». – Харків: Харківська національна академія міського господарства, 2012. – 174 с.
Слободенюк Е. В. Вплив подорожі та туризму на культурний розвиток людини // Мультиверсум: Філософський альманах: Зб. наук. праць / Відп. ред. В. В. Лях. – Вип. 26. – К.: Український Центр духовної культури, 2001. – С. 186-193.
Хуускунен Н. М. Практика экскурсионной деятельности / Н. М. Хуускунен, Т. М. Глушанюк. – СПб.: Издательский дом «Герда», 2008. – 208 с.

Практичне заняття 4 Об'єкти показу в екскурсії

1. Критерії вибору та особливості описання об'єктів.
2. Пошук інформації за об'єктами показу
3. Оформлення картки об'єкту.
4. Портфель екскурсовода: сутність, призначення, особливості формування

Література:

В помощь экскурсоводу. Сб. метод. и справ. материалов. – М., 1998
Гецевич Н. А. Основы экскурсоведения: Учеб. пособие. – Минск: Изд-во «Университетское», 1988.
Долженко Г. П. Экскурсионное дело: учебное пособие / Г.П. Долженко. Москва – Ростов-на-Дону: Феникс, МарТ, 2009. – 272 с
Илюхин М. М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. – М.: ЦРИБ «Турист», 1980. – 80 с.
Курило Л. В., Смирнова Е. В. Основы экскурсионной деятельности: Учебное пособие. – М. : Советский спорт, 2012. – 208 с.
Поколодна М. М. Визначення екскурсійного потенціалу міста та шляхів активізації його використання / М. М. Поколодна, В. С. Гришанова // Комунальне господарство міст. – 2012. – № 102. – С. 475-479.
Скобельцына А. С. Технологии и организация экскурсионных услуг / А. С. Скобельцына, А. П. Шарухин. – М.: Академия, 2010. – 192 с.
Смирнова А. Г. Теория и методика туристического и экскурсионного дела: Учебное пособие. – М.: АНО МИМЦ «Русская филология», 2008
Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. – СПб.: Герда, 2006. – 208 с.

Практичне заняття 5 Співвідношення контрольного та індивідуального текстів екскурсії

1. Контрольний текст екскурсії: етапи створення і затвердження
2. Індивідуальний текст як основа підготовки майбутнього екскурсовода
3. Структура індивідуального тексту і вимоги до нього.
4. Індивідуальний текст екскурсії та портфель екскурсовода.

Література:

Боева А. Ф. Творческий процес создания новых экскурсий: поиски и находки / А. Ф. Боева // Пилигримы Крыма – 99. – Симферополь: Крымский архив, 2005. – Т. 2. – 212 с.
Матюхина Ю. А. Экскурсионная деятельность / Ю. А. Матюхина, Е. Ю. Мигунова. – М.: Альфа-М, Инфра-М, 2012. – 224 с.
Методические рекомендации по подготовке новой экскурсии. М.: ЦРИБ «Турист», 1986.

Організація екскурсійної діяльності: опорний конспект лекцій /укладач Каролоп О.О. – Київ: КНТЕУ, 2002. - 45 с.
Памятники истории и культуры Украинской ССР. – К.: Наукова думка, 1987. – 736с.
Святославский А.В. Городская экскурсия: Основы теории и практики. 2-е изд. М., 2006.
Сичинава В. А. Использование литературных источников в экскурсионной работе. Методические рекомендации / В. А. Сичинава. – М. : ЦРИБ "Турист", 1976. – 54 с.
Сичинава В. А. Экскурсионная работа: Пособие для учителя. М.: Просвещение, 1981.
Скобельцина А. С. Экскурсоведение: Учебное пособие. СПб., 2007.
Скобельцына А. С. Технология и организация экскурсионных услуг: Учебник / А. С. Скобельцина, А. П. Шарухин. – М. : «Академия», 2010.
Федорченко В. К., Мініч І. М. Туристський словник-довідник: Навчальний посібник. – К.: Дніпро, 2000. – 160 с.

Практичне заняття 6. Екскурсовод – центральна фігура екскурсії

1. Основи підготовки до здійснення екскурсійної діяльності.
2. Професійна спеціалізація екскурсовода.
3. Майстерність екскурсовода та її складові.
4. Специфіка роботи з іноземними туристами.

Література:

Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464с.
Бабинина О. В. Наглядность в экскурсии. Метод. рекомендации / О. В. Бабинина. – М., 1976.
Емельянов Б. В. Экскурсоведение. – М., 1992.
Мишечкін Г. В. Креативно-інноваційні елементи в сучасній туристичній сфері / Г. В. Мишечкін, Ю. В. Москвич // Вісн. ДІТБ. – 2011. – № 15. – С. 321-324. – URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/V_Ditb/2011_15/Mishechk.pdf. – 13.12.12.
Организация и методика экскурсионной работы: Уч. пособие. – Ленинград : ВПШ культуры, 1983. – 124 с.
Організація екскурсійної діяльності: опорний конспект лекцій / укладач О. О. Каролоп. – К.: КНТЕУ, 2002. – 45 с.
Пасечный П. С. Туризм и экскурсии / П.С. Пасечный. – М.: Наука, 1983. – 230 с.
Подобєд О. Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн / О. Подобєд // Історія в сучас. шк. – 2012. – № 6. – С. 27– 29.
Попович С. Экскурсоводами не рождаются / С. Попович, Г. Науменко // Укр. туризм. – 2009. – № 6. – С. 74-77.
Попович С. Как создать экскурсионный продукт / С. Попович // Укр. туризм. – 2011. – № 2. – С. 80-83.
Сокол Т. Г. Екскурсовод і гід-перекладач // Основи туристичної діяльності : підручник / Т. Г. Сокол ; М-во освіти і науки України ; за заг. ред. В.Ф. Орлова. – К., 2006. – С. 121-122.
Хохлов Г. О скромном экскурсоводе замолвите слово / Г. О. Хохлов // Укр. туризм. – 2009. – № 7. – С. 28-30.
Шейко О. С. Экскурсии: степень активности учасников / О. С. Шейко // Культурологічний вісник: наук.-теорет. щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – Кіровоград, 2010. – Вип. 26. – URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Kultv/2010_26/26_sheyk.pdf.

Практичне заняття 7 Методика проведення екскурсії

1. Класифікація методичних прийомів.
2. Методичний прийом показу.
3. Методичний прийом розповіді.
4. Послідовності дій екскурсовода при показі об'єкта**.**
5. Складові елементи техніки ведення екскурсій.

Література:

Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464с.
Голубничая С. Н. Основы экскурсионного дела. Учебное пособие. – Донецк, 2003. – 213с.
Грибонова С. В. Тематичні напрями екскурсій як відображення культурно-пізнавальних інтересів української молоді в другій половині XIX – на початку XX ст. / С. В. Грибонова // Гілея: наук. вісн. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2012. – Вип. 56. – С. 1-18. – URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_56/Gileya56/I5_doc.pdf
Емельянов Б. В. Экскурсоведение. – М., 2007.
Зеленська Л. І. Науково-методичні засади розробки тематичної екскурсії «Іноземці у степах України» / Л. І. Зеленська // Культура народов Причерноморья. – 2012. – № 214. – С. 98-99. – URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/214/knp214_98-99.pdf.
Илюхин М. М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации. М.: ЦРИБ «Турист», 1980.

Практичне заняття № 8 Культура поведінки екскурсовода

1. Невербальні форми спілкування в екскурсії. Їх сукупність.
2. Зовнішній вигляд та манери екскурсовода.
3. Культура поведінки екскурсовода, шляхи її формування.
4. Діловий етикет в екскурсійній діяльності.

Література:

Власова Т. И. Профессиональное и деловое общение в сфере туризма: учеб. пособие / Т. И. Власова, А. П. Шарухин, М. М. Данилова. – 2-е изд. – М.: ИЦ Академия, 2008.
Історія красномовства. – К., 2000.
Карнегі Д. Учись виступати публічно і впливати на широке коло людей / Д. Карнегі. – К., 2000.
Культура ведення дебатів. – Харків, 1988
Методические рекомендации по использованию элементов психологии в экскурсиях. – М.: 1980. – 136 с.
Организация работы экскурсовода. Методические рекомендации. – М.: ЦРИБ «Турист», 1977.
Пиз А. Язык телодвижений: как читать мысли людей по их жестам / А. Пиз. – Новгород, 1992. – 265 с.
Савина Н. В. Экскурсионное обслуживание / Н. В. Савина // Организация туризма: учеб. пособие / под общ. ред. А.П. Дуровича. – Минск: Новое знание, 2005.
Серебрянникова Н. Бизнес-коммуникации: риторика, аргументація, етикет / Н. Серебрянникова, Д. Хандусенко. – Одесса: Феникс, 2017. – 110 с.
Тимохина Т. Л. Организация приема и обслуживания туристов. Учебное пособие / Т. Л. Тимохина. – М.: Форум, Инфра, 2009.
Томан І. Мистецтво говорити. – К., 1998.
Уткин Э. А. Этика бизнеса / Э. А. Уткин. – М.: Зерцало, 1998. – 254 с.
Честара Дж. Деловой етикет. Паблик рилейшинз для всех и для каждого / Дж. Честара. – М.: Фаир-Пресс, 1999. – 336 с.

Практичне заняття 9 Реклама в екскурсійній справі

1. Маркетингові стратегії екскурсійних бюро
2. Нові види реклами
3. Створення туристичних клубів як вид маркетингу
4. Особливості реклами роботи екскурсоводів

Література:

Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с.
Голубничая С. Н. Основы экскусионного дела. Учебное пособие. – Донецк, 2003. – 213 с.
Емельянов Б. В. Методика подготовки и проведения экскурсий. М.: ЦРИБ «Турист», 1980.
Емельянов Б. В. Организация экскурсионной работы: методика, опыт. М.: Профиздат, 1984.
Емельянов Б. В. Экскурсоведение. – М., 2007.
Каменец А. В., Кирова М. С. Технологии организации туризма. М.: ЗАО «Мосиздатинвест», 2006
Попович С. Как создать экскурсионный продукт / С. Попович // Укр. туризм. – 2011. – № 2. – С. 80-83.
Скобельцина А. С. Экскурсоведение: Учебное пособие. СПб., 2007.
Скобельцына А. С. Технология и организация экскурсионных услуг: Учебник /
А. С. Скобельцина, А. П. Шарухин. – М. : «Академия», 2010.

Практичне заняття 10 Харків в екскурсійній діяльності

1. Історія екскурсійної справи у Харкові
2. Краєзнавчі ресурси Харкова
3. Об’єкти показу оглядової екскурсії містом
4. Найкращі тематичні екскурсії містом

Література:

Багалій Д. І. Історія Слобідської України. – Х.: Дельта, 1993. – 256 с.
*Веб-ресурс «*КРАЄЗНАВСТВО». – URL :http://kray.korolenko.kharkov.com/
Гильборг Р. Г. География родного края. Харьковская область: Учебное пособие для 5-9 классов. – Х.: Каравелла, 1999. – 304 с.
Дьяченко Н. Т. Улицы и площади Харькова: Очерк. – Х.: Прапор, 1977. – 272 с.
Жванко Л. М. Краєзнавство: Конспект лекцій (для студентів усіх курсів денної і заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6. 030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») /Авт.: Жванко Л. М.; Харк. нац.. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 163 с.
Зайцев Б. П. та ін. Історія рідного краю (Харківщинознавство). Ч. І.: Навчальний посібник. – Харків, 2001. – 88 с.
Зайцев Б. П. та ін. Історія рідного краю (Харківщинознавство). Ч. ІІ.: Навчальний посібник. – Харків, 2001. – 180 с.
Исаев Л. А. В конце тоннеля – свет / Литер. Запись А. Ковалевского. – Х..: Прапор, 2000. – 288 с.
Історія міста Харкова: Навчальний посібник/ Упорядн. О. Є. Кононенко. – Х.: Торнадо, 2001. – 128 с.
Книга Пам'яті України. Харківська область. – Харків, 1994. – 704 с. – Т. 1
Книга Пам'яті України. Харківська область. – Харків, 1994. – 768 с. – Т. 2
Кононенко О. Є. та ін. Харківщинознавство: Навчальний посібник для учнів ЗОНЗ. – Х.: Гімназія, 2002. – 304 с.
Лейбфрейд А. Ю. и др. Харьков. От крепости до столицы. – Х.: Фолио, 2004. – 335с.
Можейко И. Ю. и др. 100 знаменитых харьковчан. – Х.: Фактор, 2004. – 172 с.
Позднякова Н. и др. Харьков. Путеводитель. – Х.: Золотые страницы, 2004. – 176 с.
Садкіна В. І. Географія рідного краю. Харківська область: Навч. посібн. для 5 кл. – Х.: Скорпіон, 1999. – 144 с.
Харків – моя мала Батьківщина: Навчальний посібник з народознавства / За ред. І. Ф. Прокопенка. – Х.: ОВС, 2003. – 544 с.
Хрестоматія з літератури рідного краю / Упорядн. Т. В. Баратова та ін. – Х.: Східно–регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2001. – 416 с.

Шкодовский Ю. М. и др. Харьков вчера, сегодня, завтра. – Х.: Фолио, 2002. – 206 с.

Практичне заняття 11 Архітектурні стилі Харкова

1. Пам'ятки козацького українського бароко в Харкові
2. Впливи західноєвропейського бароко в архітектурі Харкова
3. Класицизм та топоніміка Харкова
4. Ампірні споруди в Харкові
5. Харківський еклектизм кінця XIX ст.
6. Модерн та його напрями у Харкові
7. Конструктивізм як візитівка Харкова
8. Сталінський ампір та його обличчя в Харкові
9. Хай-тек на карті міста

Література:

Гунтов А.Э. Мир архитектуры: Язык архитектуры. – М.: Молодая гвардия, 1985. - 351с.
Иконников А. В. Зарубежная архитектура: от «новой архитектуры» до постмодернизма. – М.: Стройиздат, 1982. – 255 с.
Рябушин А.В., Шукурова А.Н. Творческие противоречия в новейшей архитектуре Запада. – М.: Стройиздат, 1985. – 272 с.
Станькова Я., Пехар И. Тысячелетние развитие архитектуры / под ред В. Л. Глазычева. – М.: Стройиздат, 1984. -293 с.
Стародубцева Л. Архітектура постмодернізму: історія, теорія, практика. – К.: Спалах , 1998. – 208 с.
Тимофієнко В.І. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття. – К.: вид –во Інституту проблем сучасного мистецтва, Головкиївархітектура, 2002. – 472 с.
Шукурова А.Н. Архитектура Запада и мир искусства XX века. – М.: Стройиздат, 1990. – 317 с
Шумицький М. Український архітектурний стиль. - К., 1914.

Практичне заняття 12 Техніка мовлення в екскурсійній діяльності

1. Володіння голосом: дихання та дикція та інтонування в екскурсії
2. Управління аудиторією під час екскурсії.
3. Стилістика мовлення екскурсовода
4. Застосування тропів і фігур в екскурсії

Література:

Александров Д. Риторика: Учебное пособие/ Д. Александров. – М.: Флинта: Наука, 2002. – 622 с.
Буяльский Б. А. Искусство выразительного чтения: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1986
Вандишев В. Риторика: Екскурс в історію вчень і понять: Навчальний посібник/ В. Вандишев,. – К.: Кондор, 2003 , 2006. – 262 с.
Гурвич С. Основи риторики: [Навчальний посібник]/ С. Гурвич, В. Погорілко, М. Герман,. – К.: Вища школа, 1978. – 171 с.
Зарецкая Е. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации / Е. Зарецкая. – М.: Дело, 1998. – 475 с.
Ковельман А. Риторика в тени пирамид: Массовое сознание римского Египта / А. Б. Ковельман,; АН СССР, Ин-т востоковедения. – М.: Наука, 1988. – 190 с.
Колотілова Н. Риторика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. Колотілова; Мін-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 229 с.

Кохтев Н. Риторика: Учеб. пособие для учащихся 8-11-х кл. учеб. заведений с углубл. изуч. гума-нит. предметов, а также для лицеев и гимназий / Н. Кохтев,. – М.: Просвещение, 1994. – 206 с.
Мацько Л. Риторика: Навч. Посібник / Л. Мацько, О. Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – 310 с.
Методика выразительного чтения: Учеб. пособие, 2- е изд., исправл. и дополн. – М.: Просвещение, 1985.
Петрова А. Н. Сценическая речь: Учеб.-метод. пособие. – М.: Искусство, 1981.
Сагач Г. Риторика: Навч. посібник для середн. і вищих навч. Закладів / Г. Сагач; КНУ ім. Т.Г. Шевченка. – К.: Ін Юре, 2000. – 565 с.
Серебрянникова Н. Бизнес-коммуникации: риторика, аргументація, етикет / Н. Серебрянникова, Д. Хандусенко. – Одесса: Феникс, 2017. – 110 с.
Чибісова Н. Риторика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів Н. Чибісова, О. Тарасова; М-во освіти і науки України, Народна українська академія. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 227 с.

Практичне заняття 13 Взаємодія екскурсійного обслуговування з музеями

1. Особливості екскурсії в музеї.
2. Підготовка екскурсантів до відвідування музею
3. Способи взаємодії екскурсійного бюро/туристичної агенції з музеями.
4. Реклама музею в екскурсійній діяльності.

Література

Маврина Н. С. Процесс формирования экскурсионной услуги / Н. С. Маврина // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 161. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/ soc_gum/knp/161/knp161_123-126.pdf.
Скобкин С. С. Менеджмент в туризме: Учебное пособие. М.: Магистр, 2007.
Шляхтина Л. М. Основы музейного дела: теория и практика: учеб. пособие / Л. М. Шляхтина. М., 2005. 183 с.
Шульгин П. М. Вопросы взаимодействия туризма и музейного дела // Музееведение. На пути к музею XXI века: Региональные проблемы развития музейного дела: Сб. науч. тр. НИИК. М., 1990.
Юхневич М. Ю. В России снова «музейный бум» // Мир музея. 2001. №3. С. 36-37, 50.
Юхневич М. Ю. Взаимодействие музея и школы // Музейное дело и охрана памятников: Обзорная информация. Музей и образование. Вып. 5. М., 1989. С. 33-41.

Практичне заняття 14 Виховна направленість екскурсії

1. Психологічні особливості проведення екскурсії, гендерний аспект
2. Емоційний та вольовий процеси пізнання екскурсійного матеріалу.
3. Екологічні проблеми в екскурсії.
4. Виховні аспекти екскурсійного обслуговування. Толерантність.

Література:

Альтгайм Л. Б. Основи музейної та екскурсійної діяльності. Курс лекцій / Л. Б. Альтгайм. – Тернопіль: Тернопільський нац. пед. університет ім. В. Гнатюка, 2007. – 113 с.
Воспитание бережного отношения к природе на экскурсиях. Методические рекомендации. М.: ЦРИБ «Турист», 1976.
Гейнике Н. А. Культурно-исторические экскурсии // Культурно-исторические экскурсии. Сб. статей под общ. ред. Н. А. Гейнике. М., 1925.
Голубничая С. Н. Основы экскурсионного дела. Учебное пособие. – Донецк, 2003. – 213с.
Городская литературная экскурсия. М.: ЦРИБ «Турист», 1973
Гревс И. М. Монументальный город и историческая экскурсия (Основная идея образовательных путешествий по крупным центрам культуры). Пг. 1921.

Иванов А. Е. Элементы педагогики в экскурсионной работе : методические рекомендации / А. Е. Иванов, Б. И. Хозиев, А. А. Малышев. – М. : ЦРИБ "Турист", 1976. – 62 с.
Омельченко Б. Ф. Экскурсионное общение: познание, воспитание, отдых… / Б. Ф. Омельченко. – М.: Наука, 1991. – 120 с.
Сенин В. С. Введение в туризм: Учебник для гимназий, лицеев, колледжей и высших учебных заведений. М., 1993.
Смирнова А. Г. Феномен школьной экскурсии в отечественной историографии первой трети XX в. // Культурное и природное наследие и его освоение в учебно-воспитательной работе. Сб. науч.-метод. статей. Вып. 1 Экскурсионное краеведение. М.: МИОО, 2006. С. 42-69.
Холловей Дж. К., Тейлор Н. Туристический бизнес. Пер. с 7-го англ. изд. Киев: Знання, 2007.
Хуусконен Н. М., Глушанок Т. М. Практика экскурсионной деятельности. М.-СПб., 2006.
Школьные экскурсии. Их значение и организация. Сб. статей / Под ред. Б.Е. Райкова. СПб., 1910.
Элементы педагогики в экскурсионной работе / Сост. А. Е. Иванова, Б. И. Хозиев, А. А. Малышев. М.: ЦРИБ «Турист», 1976.
Эстетическое воспитание в экскурсиях / Сост. З. С. Погуце. М.: ЦРИБ «Турист», 1978.

Практичне заняття 15 Розробка технологічної документації екскурсійної послуги
1. Вимоги до технологічної карти екскурсії
2. Складання технологічної карти екскурсії
3. Організаційні вказівки та методичні вказівки в технологічній карті
4. Пересування, дотримання часу, безпека під час екскурсії

Література
Кулаев К. В. Экскурсионная деятельность: теоретические и методологические основы / К.В. Кулаев. – М.: Турист, 2004. – 96 с.
Курило Л. В., Смирнова Е. В. Основы экскурсионной деятельности: Учебное пособие. – М. : Советский спорт, 2012. – 208 с.
Лисенко С. Г. Про організацію безпечної роботи з групою під час екскурсії / С. Г. Лисенко, А. С. Писаренко // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Луганськ, 2010. – № 15. – С. 180-187. – URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_15/30.pdf.
Поколодна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Поколодна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
Савина Н. В., Горбылева З. М. Экскурсоведение : учебное пособие / Н. В. Савина, З. М. Горбылева. – Минск: 2004. – 236 с.
Требования к методической разработке экскурсии: методические рекомендации. М.: ЦРИБ «Турист», 1997.
Хуусконен Н. М., Глушанок Т. М. Практика экскурсионной деятельности. М.-СПб., 2006.

Практичне заняття 16 Надання екскурсійних послуг та юридичний супровід.
1. Ліцензійні вимоги до екскурсійних послуг.
2. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.
3. Особливості екскурсійного маркетингу
4. Договір на екскурсійне обслуговування та договори з автотранспортними підприємствами.

Література:
Абрамов В. В., Поколодна М. М. Проблеми удосконалення системи підготовки і менеджменту персоналу екскурсійної сфери туристської галузі України // Коммунальное

хозяйство городов. Научно-технический сборник. Вып. 75. Сер.: Экономические науки. – К.: Техніка, 2007. – С.203-211.
Бухаріна Л. М. Нормативно-правове регулювання діяльності у сфері туризму / Л. М. Бухаріна // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2008. – № 4. – С. 58-63.
Болкунов И.А. Конкурентные стратегии экскурсионных фирм Крыма / Болкунов И.А. // Культура народов Причерноморья. - 2012. - № 239. - С. 161-163. - http://tourlib.net/statti_tourism/bolkunov.htm
Вихристенко Б. Концепція системи правового регулювання туризму в Україні та проблеми правореалізації / Б. Вихристенко, Н. Опанасюк // Бюл. М-ва юстиції України. – 2012. – № 5. – С. 15-24 ; № 7. – С. 13-21.

Завдання до самостійної роботи з курсу «Організація екскурсійної діяльності»
Самостійна робота

Завдання №1 Як працює екскурсійна організація

За сайтом потрібно скласти критичний огляд-звіт про діяльність екскурсійної організації України (за власним вибором) за наступними питаннями. Звіт підписується за зразком *Фролова Г. _УТ-22_ екскурсійна фірма*

1. Назва організації та логотип та їхня презентація на сайті
2. Ступінь розробленості маршрутів екскурсій, що пропонує туристам агенція (наявність вичерпної інформації щодо вартості, хронометражу, об’єктів показу
3. Наявність реклами усіх екскурсій на соціальних сторінках агенції
4. Привабливість наявних звітів і оглядів про проведенні екскурсії та фото з них
5. Чи має фірма досвід використовувати враження від екскурсій екскурсантами у якості реклами?

Завдання № 2 Реклама тематичного маршруту за допомогою чатботу

Побудувати тематичний маршрут (отриманий за жеребом) екскурсії з зазначенням усіх елементів показу за допомогою карти https://www.google.com.ua маршруту з об'єктами показу тематичної екскурсій. Користуючись вказівками на сторінці «Як прокладати й переглядати маршрути» (https://support.google.com/maps/answer/144339?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=uk) студент/ка наносить на карту міста https://www.google.com.ua маршрут тематичної екскурсій (за власним вибором) і поміщає скріншот карти з прокладеним маршрутом до чатботу. Маршрут екскурсії використовується в якості реклами екскурсійного продукту, поряд з цим на карту наносяться довідки про усі об’єкти показу відповідної екскурсії. Має бути визначено початок і послідовність маршруту, його закінчення. Схему маршруту слід оформити згідно з вимогами державного стандарту та техніки безпеки екскурсантів. Автобусний і пішохідний відрізки маршруту мають подаватися різними позначками. Потрібно поширити інформацію про маршрут за допомогою безкоштовних сервісів чат-ботів усім студентам курсу. Зібрати отримані відгуки і презентувати їх у вигляді презентації, яка підписується за зразком *Терентьєв О._УТ-22_ відгуки про маршрут.*

Наприклад, можна використовувати Chatfuel - це сервіс, що працює як конструктор та має інтуїтивно-зрозумілий функціонал, позбавлений необхідності писати код. Простий чат-бот буде готовий менш ніж через 10 хвилин. Вельми зручна інтеграція з Facebook, Messenger, Telegram, а незабаром також планується допрацювати Viber, WhatsApp і Slack. Chatfuel є безкоштовним, проте лише в межах 100 000 запитів на місяць.

Завдання № 3 Застосування прийомів показу екскурсійного об’єкту

Кожен студент/ка знімає на відео як особисто проводить показ об’єкту із застосуванням одного із прийомів екскурсійного показу. За жеребом студенти отримують об’єкт показу - місце історичної події, будівлю, джерело, сквер, пам'ятник, набережну,

дерево, міст, скульптуру, мурал тощо. Потрібно знайти про нього цікаву інформацію для екскурсантів, обрати прийоми показу і розповіді та продемонструвати це у відео. Спочатку ви маєте привітатися, назвати себе і сказати декілька слів про об'єкт показу, а потім свою розповідь підтвердити одним із прийомів показу, застосовуючи відповідні жести та портфель екскурсовода. Відеофайл підписується за зразком Ігнатенко Ірина_УТ-21_ прийом показу (назва).

Приклад тексту розповіді: Радо вас вітаю! Я, Івненко Ігор, студент 2 курсу спеціальності "Міжнародний туристичний бізнес", буду вашим екскурсоводом і розповім про американки на ХТЗ. Так називають чотириповерхові будинки для родин працівників заводу, що зводилися на принципах організації нового побуту. Себто без кухонь. В основу було покладено німецький проект дешевого житла Ернеста Мая (можна показати фото архітектора та його будівель). Але саме сюди поселили в першу чергу родини інженерів з США, які координували будівництво і налагоджували виробництво. Звідси й назва, що живе майже століття. Зверніть увагу - проект типовий, такі собі хрущівки самого початку 1930-х, але вони мають певні відмінності і не позбавлені шарму: просторі кімнати, великі вікна, високі стелі, поєднання балконів та лоджій. Вдалося знайти навіть незахаращені балкончики, звідки можна співати під час карантину. А взагалі балкони дуже... еее... різноманітні. Придивіться - тут є закладене місце для переходів між будинками, які планував Павло Альошин, але на які не знайшли коштів в СРСР...

Завдання 4. Відвідування екскурсії Харковом

Кожен зі студентів відвідує екскурсію Харковом (за власним вибором) і робить критичний огляд-звіт в електронному вигляді організації надання екскурсійних послуг за наступними запитаннями. Звіт підписується за зразком *Павлова Сніжана_УТ-22_ враження від екскурсії*

1. Назва екскурсії та тема екскурсії
2. Організація, що її проводить, ім’я та прізвище екскурсовода
3. Чи повністю під час екскурсії була розкрита її тема?
4. Якими методичними прийомами була досягнута мета екскурсії?
5. Які виховні аспекти піднімалися в екскурсії Харковом
6. Чи викликала екскурсія почуття гордості за місто/країну?

3. **Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післяатестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни**

Зразок контрольної роботи з курсу «Організація екскурсійної діяльності»
(кожна відповідь важить 1 бал)
Варіант NN

1. **Підготовка екскурсії починається з**:

А) відбору екскурсійних об'єктів;
Б) визначення теми і мети;
В) накопичення матеріалу екскурсії;
Г) створення «портфеля екскурсовода»

2. **Мета вступної бесіди екскурсії**

А) Встановлення контакту екскурсовода зі своєю аудиторією
Б) обговорення екскурсовода і аудиторії маршруту екскурсії
В) введення екскурсоводом додаткових наочних матеріалів
Г) побудова екскурсантів в колону

3. **Прийом реконструкції в екскурсійному показі полягає в наступному:**

А) екскурсовод відтворює (відновлює) події шляхом яскравого, образного розповіді;
Б) пропонує прив'язку відомої події до певного місця, яке екскурсант бачать вперше;
В) екскурсовод зіставляє різні ознаки одного і того ж об'єкта або групи об'єктів між собою
Г) екскурсовод цитує історичне джерело

4. **Загальна методика ведення екскурсії включає в себе:**

А) систему прийомів показу;
Б) систему прийомів розповіді;
В) систему прийому показу і розповіді
Г) систему попередньої розповіді й повторення під час показу

5. **Портфель екскурсовода – це:**

А)тека дозвільних документів на проведення екскурсії;
Б) фотографії об'єктів показу;
В) індивідуальний текст екскурсії;
Г) умовна назва комплекту наочних посібників, які використовуються під час проведення екскурсії

6. **За змістом екскурсії поділяють на:**

А) міські та заміські;
Б) оглядові та тематичні;
В) історичні, археологічні, оглядові;
Г) природознавчі, історичні, археологічні.

7. **Найважливіша професійна вимога до будь-якого екскурсовода:**

А) володіти високою культурою мови;
Б) вміння контролювати час;
В) вміти завоювати увагу групи;
Г) мати охайний, презентабельний вигляд.

8. **Особливості вимог педагогіки в екскурсійної діяльності?**

А) Передати екскурсантам якомога більше знань та інформації.
Б) Передати екскурсантам знання і домогтися ефективного їх засвоєння.
В) Передати екскурсантам достовірні правильні знання та інформацію
Г) Передати настрій, який навіює об’єкт

9. **Панорамний показ це:**

А) Загальне знайомство з безліччю екскурсійних об'єктів, можливість виділити композиційний центр і окремі частини ландшафту
Б) Об'єднання окремих частин в ціле
В) Цілеспрямований, послідовний показ об'єкта, з попереднім виділенням його специфічних рис.
Г) Виділення з цілого частин, з метою глибокого спостереження за ними для розкриття підтеми

10. «Коротке повідомлення про подію, очевидцями якої стали екскурсанти» це прийом:

А) коментування
Б) монтажу
В) репортажу
Г) посилання на очевидців

4. Завдання семестрових екзаменів

Питання до екзамену з курсу «Організація екскурсійної діяльності»

1. Еволюція поняття «екскурсія», визначення терміну
2. Екскурсія як туристична послуга
3. Основні ознаки екскурсії.
4. Параметри класифікації екскурсій
5. Тема і назва екскурсії.
6. Підтеми оглядової екскурсії, їхня специфіка
7. Композиція екскурсії, вимоги до неї
8. Роль підтем в екскурсі. Значення провідної підтеми в екскурсії
9. Схема і завдання екскурсійного процесу.
10. Характеристика основні функції екскурсії.
11. Особливості проведення тематичних екскурсій.
12. Особливості проведення оглядових екскурсій.
13. Авторські екскурсії, їхні особливості
14. Характеристика етапів підготовки нової екскурсії.
15. Вступ, основна частина та висновок по екскурсії, їх значення та структура.
16. Види екскурсійних об’єктів, їх класифікація.
17. Призначення та структура картки екскурсійного об’єкту.
18. Методика відбору і вивчення екскурсійних об’єктів.
19. Організація роботи творчої групи зі створення нової екскурсії.
20. Маршрут екскурсії та вимоги до нього.
21. Значення етапу «об’їзд або обхід маршруту».
22. Підготовка контрольного тексту екскурсії.
23. Підготовка індивідуального тексту екскурсії
24. Логічний перехід в екскурсії та його мета
25. Комплектування «Портфелю екскурсовода».
26. Схема екскурсії, її значення
27. Технологічна картка екскурсії, її призначення та порядок складання.
28. Підготовка екскурсантів до екскурсії.
29. Правила техніки безпеки під час екскурсії
30. Інструктаж під час екскурсії
31. Поняття «культурний ландшафт» та «дух місця» в екскурсійній діяльності
32. Послідовність дій екскурсовода при показі об’єкта.
33. Головні методи показу під час екскурсії
34. Розповідь на екскурсіях, її вимоги, форми та завдань.
35. Види розповіді під час екскурсії
36. Характеристика методичних прийомів проведення екскурсії та їх застосування.
37. Поняття «техніка проведення екскурсій».
38. Особливості техніки проведення автобусної екскурсії
39. Особливості проведення пішохідних екскурсій.
40. Використання вільного часу в екскурсії.
41. Правила поведінки під час огляду сакральних об’єктів.
42. Екскурсія як педагогічний процес.
43. Освітня функція екскурсії.
44. Патріотизм в екскурсійному обслуговуванні
45. Інклюзивні екскурсії, їх особливості
46. Особливість проведення екскурсії для дітей
47. Особливості проведення екскурсії для учнівської молоді
48. Посадові обов’язки екскурсовода.
49. Мова екскурсовода та невербальні засоби спілкування.
50. Правові засади проведення екскурсій в Україні.

51. Міміка екскурсовода, її роль в екскурсії.
52. Зовнішній вигляд екскурсовода.
53. Мовний етикет екскурсовода.
54. Культура поведінки екскурсовода, шляхи її формування.
55. Періоди розвитку екскурсійної справи в Україні.
56. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності.
57. Екскурсовод як професія. Підвищення кваліфікації
58. Вимоги до професійних якостей екскурсовода.
59. Професійні організації екскурсоводів у світі.
60. Професійні організація екскурсоводі в Україні.

Зразок екзаменаційного завдання

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність 242 Туризм
Семестр IV
Форма навчання: денна
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
Навчальна дисципліна: **«Організація екскурсійної діяльності»**

Екзаменаційне завдання NN

1. Призначення та структура картки об’єкту показу (15 балів).
2. Нормативно-правова база організації екскурсійного обслуговування (15 балів).
3. Послідовність дій екскурсовода під час посадки групи в автобус (10 балів)

Затверджено на засіданні кафедри
туристичного бізнесу та країнознавства
(протокол № _ від _____ 20_ р.)

Зав. кафедри доц. А. Ю. Парфіненко

Екзаменатор доц. Н. В. Аксьонова